

Історичний нарис

**“ДЕСАНТНО-ШТУРМОВІ
ВІЙСЬКА
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ:
ТЕРНИСТИЙ ШЛЯХ
СТАНОВЛЕННЯ”**

Сергій ТАРАНЕЦЬ
*доктор філософії: Історія та
археологія, полковник*

Артем ФИЛИПЕНКО

*Центр досліджень воєнної
історії Збройних Сил України*

Історичний нарис

**“ДЕСАНТНО-ШТУРМОВІ ВІЙСЬКА ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ:
ТЕРНИСТИЙ ШЛЯХ СТАНОВЛЕННЯ”**

*“Якщо зараз зламаємось – не буде в Україні
Десанту!”, – Не зламалися, вистояли!”...
Михайло Коваль, 1992 рік.*

В історичному нарисі висвітлено історію становлення та розвитку Десантно-штурмових військ (ДШВ) Збройних Сил України з моменту здобуття Україною незалежності і до поточного часу, включаючи періоди відсічі російської агресії з 2014 р. та широкомасштабного вторгнення російської федерації (рф) в Україну з 2022 р., показані зміни, що відбувалися в організаційно-штатній структурі ДШВ. Автори розглядають еволюцію Десантно-штурмових військ в контексті сучасних поглядів військових фахівців розвинених у військовому відношенні країн.

Мета – дослідити історію становлення та розвитку Десантно-штурмових військ Збройних Сил України, висвітлити участь цих військ у захисті суверенітету та територіальної цілісності держави, відсічі російській агресії, виявити особливості бойових традицій українських десантників.

Об'єктом дослідження є Десантно-штурмові війська Збройних Сил України в цілому та військові частини і окремі підрозділи, що входять до їх складу, зокрема.

Методологічний підхід базується на залученні та аналізі широкого кола відкритих джерел, принципі історизму, об'єктивності й системності, а також загальнонаукових й спеціальних методах дослідження, використанні міждисциплінарного підходу. Застосована методологія воєнно-історичного дослідження дала можливість висвітлити основні проблеми теми.

Географічні межі роботи охоплюють всю територію України та регіони, в яких відбувалось розбудова концептуальних засад створення і активного застосування десантно-штурмових (аеромобільних) формувань.

Хронологічні рамки дослідження охоплюють період з 1991 р. по 2024 р., від проголошення Україною незалежності та створення Збройних Сил України до агресії російської федерації проти України (включаючи широкомасштабне вторгнення російської федерації в Україну). Вони зумовлені об'єктом наукового пошуку, але у міру концептуальної необхідності апелюється і до більш раннього періоду.

Ключові слова: Десантно-штурмові війська, Аеромобільні війська, Високомобільні десантні війська, Збройні Сили України, широкомасштабне вторгнення російської федерації в Україну, російська агресія проти України.

За загальною редакцією:

Героя України, генерал-лейтенанта Михайла ЗАБРОДСЬКОГО;

генерал-лейтенанта Євгена МОЙСЮКА;

бригадного генерала Ігоря СКИБЮКА.

ДЕСАНТНО-ШТУРМОВІ ВІЙСЬКА УКРАЇНИ: ТЕРНИСТИЙ ШЛЯХ СТАНОВЛЕННЯ

Десантно-штурмові війська ЗС України – окремий рід військ ЗС України, що характеризується високою маневреністю та автономністю дій, призначений для швидкого розгортання з метою прикриття (оборони) окремих напрямків (районів), ведення наступальних (штурмових) дій, а також охоплення противника з повітря та ведення бойових дій у його тилу.

Згідно Доктрини їх застосування, ДШВ виконують завдання:

на стратегічному та оперативному рівнях шляхом ведення

– операцій у складі угруповання військ об'єднаних сил або самостійно (за умов прийняття в оперативне підпорядкування визначеного комплекту військових частин) складом угруповання військ, створеного на основі Десантно-штурмових військ;

– бойових дій та бойових дій ДШВ складом угруповання військ, створеного на основі Десантно-штурмових військ;

– бойових дій оперативно-маневреного угруповання.

на тактичному рівні

– шляхом ведення загальновійськового бою військовими частинами (підрозділами) ДШВ та ведення бойових дій ДШВ (десантно-штурмових, рейдових, штурмових дій, повітряних десантів).

Символіка Десантно-штурмових військ

Емблемою Десантно-штурмових військ Збройних Сил України є срібний парашут із розпростертими золотими крилами. На центральній осі парашута розміщено золотий меч з хвилястим лезом жовто-гарячого кольору вістрям донизу. У нижній частині міститься сіро-сталева девізна стрічка з девізом чорними літерами “ЗАВЖДИ ПЕРШІ”.

Прапор Десантно-штурмових військ Збройних Сил України являє собою прямокутне полотнище марунового кольору, на лицьовій стороні якого в центрі вміщено зображення емблеми Десантно-штурмових військ Збройних Сил України. На зворотній – в центрі вміщено зображення Архистратига Михаїла в бойових обладунках.

День Десантно-штурмових військ відзначається 21 листопада (день Архистратига Михаїла).

Нарукавний знак Десантно-штурмових військ ЗС України виготовлений у формі парашута. Маруновий колір замінив радянський блакитний. Берети українських десантників відповідають кольору беретів їхніх колег з 59 країн світу. Такий колір був запроваджений засновниками цього роду військ – британцями, які взимку 1923 року вперше в історії висадили близько 500 військових його Величності Георга V в Іраку.

Нарукавний знак

Берет

Беретний знак

Етап становлення українських Десантно-штурмових військ: радянська спадщина та період реформування

Історія українських Десантно-штурмових військ бере початок у 1992 р., коли після розвалу Радянського Союзу відповідно до Постанови Верховної Ради України «Про військові формування в Україні» від 24 серпня 1991 р., всі військові формування, дислоковані на території республіки, було підпорядковано Верховній Раді України.

Процес підпорядкування військових частин колишніх Повітрянодесантних (ПДВ) військ Радянської армії відбувався непросто. Політичне керівництво та міністерство оборони російської федерації всіляко перешкоджало їх переходу під українську юрисдикцію, внаслідок чого кілька радянських формувань повітрянодесантних військ що були частиною стратегічних сил та розміщувались на території України, залишались у безпосередньому підпорядкуванні міністерства оборони рф.

Найпотужнішим з цих формувань була 98-ма гвардійська повітрянодесантна дивізія, дислокована в м. Болград Одеської області, ще були **40-ва окрема повітрянодесантна бригада** під Миколаєвом, **23-тя окрема повітрянодесантна бригада** в Кременчуці та навчальний центр зі штатом бойової бригади у Хиріві на Львівщині.

Долю колишньої радянської 98-ї гвардійської повітрянодесантної дивізії вирішила спільна російсько-українська комісія, за результатами діяльності якої була досягнута домовленість про розподіл дивізії (особливо її озброєння та військової техніки) за принципом: 50% – Україні, 50% – росії. Розподіл дивізії завершився у грудні 1993 р.

Та частина, що залишилася в Україні спочатку мала найменування 98-а аеромобільна дивізія, а у травні 1993 р. наказом Міністра оборони України її було перейменовано на **1-шу аеромобільну дивізію**. 1 червня 1993 р. вона увійшла до складу Одеського військового округу, а 5 червня 1993 р. особовий склад дивізії склав військову присягу на вірність українському народові.

Не менш складним та буремним був процес переходу під українську юрисдикцію **224-го навчального центру підготовки молодших командирів повітрянодесантних військ**, розташованого в м. Хирів Старосамбірського району Львівської області. В результаті рішучих дій заступника начальника центру підполковника Михайла Коваля (нині генерал-полковник, начальник Національного університету оборони України) було зупинено процес вивезення техніки та майна в росію, врятовано бойовий прапор, документацію військової частини та грамоти Верховної Ради, відбулось роззброєння всіх росіян, що на той час проходили службу у військовій частині. 3 травня 1992 року військовослужбовці 224-го НЦ склали Присягу на вірність Українському народові.

В силу низки причин, повітрянодесантні військові частини і підрозділи, що увійшли до складу Збройних Сил України, не могли надалі застосовуватися у своїй попередній якості власне повітрянодесантних військ згідно свого функціоналу, призначення, покладених завдань та спроможностей, відповідно до концепції їх застосування.

Виключно оборонний характер Воєнної доктрини України і нестача у повітрянодесантних частин необхідного спеціалізованого озброєння та військової техніки зумовили формування власне Аеромобільних військ із збереженням повітрянодесантного компоненту в рамках однієї бригади з відповідним функціональним призначенням (25-та повітрянодесантна бригада) у складі 98-ї аеромобільної дивізії.

У 1992 році директивою начальника Генерального штабу ЗС України з'єднання і військові частини (підрозділи) повітрянодесантних військ, що увійшли до складу ЗС України (входили поступово з 1 січня 1992 р. до початку літа 1993 р.), сформували новий рід військ в складі Сухопутних Військ (СВ) Збройних Сил України – **Аеромобільні війська**.

У 1992 р. в м. Суми на базі Сумського вищого командного артилерійського училища почалося формування **95-го навчального центру підготовки молодших спеціалістів Аеромобільних військ**. Згодом у 1993 р. його було переміщено в м. Житомир.

Також, у 1993 році зі складу 1 Аеромобільної дивізії був виведений **28-й окремий навчальний батальйон**, його було передано до складу 40-ї окремої аеромобільної бригади, а пунктом постійної дислокації стало м. Миколаїв.

Станом на 1993 рік Аеромобільні війська структурно входили до Сухопутних військ ЗС України та складались з одного аеромобільного з'єднання, двох аеромобільних військових частин і двох навчальних центрів:

- 1-ша аеромобільна дивізія (у складі: 25-та повітряно-десантна бригада, 45-та аеромобільна бригада, 91-й артилерійський полк, 28-й окремий навчальний аеромобільний батальйон та комплект військових частин і підрозділів забезпечення) з пунктом постійної дислокації у м. Болград та н.п. Веселий Кут Арцизького району Одеської області;
- 23-тя окрема аеромобільна бригада, з пунктом постійної дислокації у м. Кременчук Полтавської області;
- 224-й навчальний центр підготовки спеціалістів Аеромобільних військ з пунктом постійної дислокації у м. Хирів Львівської області;
- 40-ва окрема аеромобільна бригада з пунктом постійної дислокації у м. Миколаїв;
- 95-й навчальний центр підготовки молодших спеціалістів Аеромобільних військ. Пункт постійної дислокації – м. Житомир.

Склад Аеромобільних військ Сухопутних Військ Збройних Сил України (з 1992 по 2012 роки)

№ з/п	Період	Найменування підрозділу	Емблема	Місце дислокації (ППД)	
1	з 1993 по 2003	1-ша аеромобільна дивізія До її складу входили 3 військові частини, 1 навчальний підрозділ та підрозділи забезпечення. <i>У 2003 році розформована, на її базі створено тактичну групу "Південь".</i>		м. Болград, Одеська обл.	
Основні військові частини та підрозділи 1 АеМД (без підрозділів забезпечення)					
Емблема					
Період		1993–2002	з 1993 по 2003	з 1993 по 2003	з 1993 по 1997
Найменування		25-та повітрянодесантна бригада <i>З 2002 р. переформована в 25-ту окрему пдбр та виведена зі складу 1 аемд. З липня 2002 р. почесне найменування: 25-та окрема повітрянодесантна Дніпропетровська бригада</i>	45-та аеромобільна бригада <i>У 2003 р. переформована у 16 омбр, яку розформовано у 2006 р.</i>	91-й артилерійський полк <i>У 2003 році розформовано.</i>	28-й окремий навчальний батальйон
ППД		м. Болград, Одеська обл. <i>З 2002 року передислокована до н.п. Гвардійське Новомосковського р-ну Дніпропетровської обл.</i>	м. Болград, Одеська обл.	смт Веселий Кут Болградського р-ну Одеської обл.	<i>До 1993 р. н.п. Веселий Кут. З 1993 року передано до складу 40 оаебр, м. Миколаїв. З 2005 року входить до складу 354 нпм 169 НЦ, м. Десна</i>

2	з 1992 по 1995		з 1995 по 2000	
	23-тя окрема аеромобільна бригада <i>У 1995 р. передана до Прикордонних військ і переформована у 23-й оаемпз</i> м. Кременчук		23-й окремий аеромобільний прикордонний загін спеціального призначення <i>З 2000 р. переданий до складу СБУ і реформований у центр підготовки спеціалістів "Альфа"</i>	
3	з 1992 по 1995		з 1995 по 1999	
	224-й навчальний центр підготовки спеціалістів аеромобільних військ м. Хирів		6 окрема аеромобільна бригада м. Хирів	
4	з 1992 по 1999		з 1999 по 2007	
	40-ва окрема аеромобільна бригада м. Миколаїв		79-й окремий аеромобільний полк м. Миколаїв	
5	з 1993 по 1995		з 1995 по 2016	
	95-й навчальний центр підготовки молодших спеціалістів Аеромобільних військ м. Житомир		95-та окрема аеромобільна бригада м. Житомир	

Подальша реорганізація Аеромобільних військ СВ ЗС України була зумовлена як пошуком оптимальної організаційно-штатної структури, спрямованої на підвищення спроможностей Аеромобільних військ, так і складною соціально-економічною та політичною ситуацією в країні. Аеромобільні війська піддалися значному скороченню, загалом як і інші складові ЗС України.

Президентом України у 1997 р. була затверджена Державна програма будівництва та розвитку Збройних Сил України яка передбачала впровадження бригадно-батальйонної структури замість дивізійно-полкової.

Внаслідок таких політичних рішень, найсерйознішої реорганізації зазнала **1-а аеромобільна дивізія**, яка з 2002 р. входить в період постійних реорганізацій, які у 2003 р. завершилися її розформуванням. Спочатку з її складу була виведена 25-та повітрянодесантна бригада, яка стала **25-ю окремою повітрянодесантною бригадою** і була передислокована в смт. Гвардійське Новомосковського району Дніпропетровської області.

Реорганізації зазнали і інші військові частини аеромобільних військ. Так, у 1995 р. 95-й навчальний центр підготовки молодших спеціалістів Аеромобільних військ було переформовано у **95-ту окрему аеромобільну бригаду**. Того ж року **23-я аеромобільна бригада** була передана до складу Прикордонних військ України, на її базі був сформований 23-й окремий аеромобільний прикордонний загін спеціального призначення Прикордонних військ України.

У тому ж 1995 р. 224-й навчальний центр підготовки спеціалістів Аеромобільних військ був переформований на **6-ту окрему аеромобільну бригаду**, яка у грудні 1999 р. була переформована на **80-й окремий аеромобільний полк**. У квітні 2003 року полк з м. Хирів був передислокований у м. Львів, де з 1 червня 2003 року переведений на нову організаційно-штатну структуру.

Наприкінці 2004 р. в якості заміни 7-ї механізованої бригади військовослужбовці **81-ї тактичної групи**, сформованої на базі 80 оаемп, виконували завдання в рамках миротворчої місії в Іраку.

У 1999 р. 40-ва окрема аеромобільна бригада була спочатку переформована у **79-й окремий аеромобільний полк**, а з червня 2007 р. – у **79-у окрему аеромобільну бригаду**. До її складу увійшов 11-й полк армійської авіації, дислокований у н.п. Чорнобаївка біля м. Херсону. Результати експерименту об'єднання аеромобільної військової частини з авіаційною (вертолітною) військовою частиною на прикладі 79 оаембр виявилися досить вдалими, але з низки різних причин (в основному важка економічна ситуація в країні та дефіцит вертольотів), далі експерименту справа розвитку Аеромобільних військ за прикладом передових у військовому відношенні країн, не пішла.

Аеромобільні війська СВ ЗС України ще не мали на той час власних військових традицій і спиралися переважно на традиції радянської армії. У 1999 році Президентом України була затверджена дата Дня Аеромобільних військ – 2 серпня (2 серпня 1930 р. під час навчань московського воєнного округу військово-повітряних сил червоної армії був здійснений перший повітряний десант, що й вважалося днем народження повітрянодесантних військ радянської армії). Подібна практика ускладнювала формування власних традицій у нового покоління десантників незалежної України..

В 2005 році, з метою проведення реорганізаційних заходів, 28-й окремий навчальний батальйон було передислоковано з м. Миколаєва до н.п. Десна Чернігівської області і включено до складу 354-го Навчального механізованого полку 169 Навчального центру.

Підготовка майбутніх українських офіцерів десантників здійснювалося в Одеському військовому інституті Сухопутних Військ. Так тривало до 2005 р., коли було прийняте рішення щодо розформування інституту. Водночас Військовий інститут Національного університету “Львівська політехніка” у 2006 р. був перетворений на Львівський інститут сухопутних військ, який став базовим навчальним закладом Сухопутних військ Збройних Сил України (з 2009 р. – Академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, з 2015 р. – Національна Академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного). З того ж року аеромобільний факультет передислокувався з Одеси до Львова, де підготовка офіцерів аеромобільних військ здійснювалася з 2006 по 2014 р.

Прихід до влади в Україні внаслідок президентських виборів 2009 р. та парламентських виборів 2012 р. проросійських сил, негативно вплинув на обороноздатність держави.

Була зроблена адаптація назви Аеромобільних військ СВ ЗСУ для співзвучності з радянською аббревіатурою "ВДВ", яка вживалася і в російській армії (указ Президента України від 27 липня 2012 року №457/2012 "Про День високомобільних десантних військ").

Відповідно до організаційних заходів, викладених у директиві Міністерства оборони України 22 жовтня 2012 року було сформовано **Командування Високомобільних десантних військ ЗС України** (далі – Командування), як окремий орган військового управління (в/ч А3771) з безпосереднім підпорядкуванням Начальнику Генерального штабу – Головнокомандувачу ЗС України.

Новосформованому Командуванню було підпорядковано військові частини зі складу Сухопутних військ ЗС України: 95 оаембр, 25 опдбр, 79 оаембр, 80 оаемп, 102-ий склад повітряно-десантної техніки і майна. Що фактично означало початок формування окремого роду військ.

Після цього було проведено ряд організаційних заходів, в ході яких 31 березня 2013 року на виконання Директиви Міністра оборони України від 19 лютого 2013 р. “Про проведення організаційних заходів з місцевими органами військового управління Сухопутних військ Збройних Сил України у 2013 р. та проведення додаткових заходів у Збройних Сил України у 2013 р.” Командування високомобільних десантних військ ЗСУ було знову передано в підпорядкування Командувачу Сухопутних військ ЗС України.

Але вже 31 грудня 2013 року на виконання спільної Директиви Міністерства оборони України та Генерального штабу ЗС України (від 22 жовтня 2013 р.) розпочалась передача

Командування Високомобільних десантних військ з відповідними військовими частинами в підпорядкуванні Генеральному штабу ЗС України.

Відповідно до організаційних заходів, проведених у 2013 році:

80-ий окремий аеромобільний полк переформовано у 80-ту окрему аеромобільну бригаду, з місцем дислокації м.Львів;

- сформовано 3 БТГР 80 оаембр з артилерійським дивізіоном, з місцем дислокації м. Чернівці.
- здійснено переведення усіх аеромобільних бригад на уніфікований штат, відповідно до цього 79 оаембр вдалось з легкових автомобілів переозброїти на БТР-80 та в кожен бригаду ввести по артилерійському дивізіону, хоч і скороченого складу.

Останніми серйозними реорганізаційними заходами перед російською агресією 2014 року, що відбулись у закладах освіти Збройних Сил за напрямком підготовки фахівців Високомобільних десантних військах у 2013 році, у Військовій академії (м. Одеса) був створений факультет аеромобільних військ і розвідки куди поступово переміщувались курсанти факультету аеромобільних військ і розвідки з Академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, яка ще до 2014 року продовжувала здійснювати підготовку офіцерів-десантників у м. Львові.

Яскравою сторінкою в історії українських десантників стала участь військовослужбовців військових частин Аеромобільних (згодом Високомобільних десантних) військ у миротворчих операціях в республіках колишньої Югославії (Боснії і Герцеговини, Косово, Македонії), Лівані, Лібєрії, С'єрра-Леоне та Іраку.

Склад Високомобільних десантних військ Збройних Сил України в період з 2012 по 2017 роки

№ з/п	Період / Найменування / ППД	Емблема	№ з/п	Період / Найменування / ППД	Емблема
1	з 2012 по 2017		2	з 07.2002 по 08.2021	
	Командування Високомобільних десантних військ			25-та окрема повітрянодесантна Дніпропетровська бригада	
	м. Житомир			м. Гвардійське, Дніпропетровська обл.	
3	з 2007 по 2016		4	з 1996 по 2016	
	79-та окрема аеромобільна бригада			95-та окрема аеромобільна бригада	
	м. Миколаїв			м. Житомир	
5	з 1999 по 2013		6	2015–11.2023	
	80-й окремий аеромобільний полк			81-ша окрема аеромобільна бригада	
	м. Львів	80-та окрема аеромобільна бригада		м. Костянтинівка, м. Дружківка, м. Полтава, м. Краматорськ	
		м. Львів			
Навчальні військові частини та підрозділи					
9	2005–2014		10	з 2015 по т.ч.	
	28-й окремий навчальний батальйон СВ			199-й навчальний центр ВДВ	
	м. Десна, Чернігівська обл. (паралельно здійснював підготовку десантників)			с. Тетерівка Житомирського району Житомирської області	

№ з/п	Період / Найменування / ППД	Емблема	№ з/п	Період / Найменування / ППД	Емблема
Військові частини та підрозділи забезпечення					
11	з 2015 по т.ч.		12	з 2015 по 2018	
	135-й окремий батальйон управління			37-й загальновійськовий полігон	
	м. Житомир			З 2018 входить до складу 199 НЦ с. Перлявка Житомирського району Житомирської області	
13	з 2015 по т.ч.		14	з 2016 по т.ч.	
	347-й інформаційно-телекомунікаційний вузол			124-га топографічна частина У 2016 р. підпорядкована КВДВ	
	м. Житомир			м. Житомир	
15	з 2015 по т.ч.		15	з 2012 по 2017	
	347-й інформаційно-телекомунікаційний вузол			102-й окремий склад зберігання повітрянодесантної техніки та майна	
	м. Житомир			м. Житомир	

Гартування бойовими діями

Від самого початку російської агресії проти України, військові частини Високомобільних десантних військ були активно задіяні у протидії військам агресора та незаконним збройним формуванням (далі – НЗФ) проросійських сил під протекцією російського окупаційного командування. Як показав досвід, на той час саме військові частини Високомобільних десантних військ виявились найбільш підготовленими до таких викликів, укомплектованими і боєздатними у Збройних Силах України.

Після початку військового вторгнення до Криму, були підняті по тривозі насамперед частини спецпризначення та Високомобільні десантні війська ЗС України. Показово, що практично єдиним підрозділом, який вийшов з окупованого Криму зі всією своєю штатною зброєю і технікою була розвідувальна рота 25-тої окремої повітрянодесантної Дніпропетровської бригади.

Після ухвалення 12 квітня 2014 р. РНБО України рішення про початок Антитерористичної операції українські десантники брали участь у протидії російським військам на Сході України на найбільш відповідальних напрямках.

Так, підрозділи 79-ї окремої аеромобільної бригади навесні 2014 р. прикривали кримський напрямок, з метою упередження можливого наступу російських військ з окупованого Криму. Інші десантні бригади (25-а окрема повітрянодесантна, 80-та і 95-та окремі аеромобільні) одні з перших вступили в бій із російськими “гібридними” військами. З червня 2014 р. до них доєдналися на теренах Донецької області і бійці 79-ї окремої аеромобільної бригади.

Весною-влітку 2014 р. українські десантники своїми діями довели відданість військовій присязі на вірність Українському народові, масово демонстрували героїзм та мужність під час ведення бойових дій і виконання завдань під Слов'янськом, Шахтарськом, Сніжним, Савур-Моголою, Волновахою, Красним Лиманом, Зеленопіллям та багатьма іншими населеними пунктами Донецької і Луганської областей. Героїчними сторінками в історії українських десантників стали оборона Луганського аеропорту (8 квітня - 1 вересня 2014 р. та участь в обороні Донецького аеропорту (26 травня 2014 р. – 21 січня 2015 р.).

Яскравим проявом звитяжності українських десантників, стали рейди бійців 95-ї окремої аеромобільної та 25-ї окремої повітрянодесантної бригади, які були проведені з метою деблокування підрозділів ЗС України, що здійснювали прикриття україно-російського кордону.

Саме Високомобільні десантні війська виявилися найбільш ефективними на початку війни на Сході України, коли доводилося діяти проти НЗФ та військових формувань РФ, за умов відсутності чіткої лінії фронту.

Були сформовані принципи і відпрацьовані способи боротьби з мобільними загонами бойовиків, знешкодження засідок, знищення диверсійно-розвідувальних груп, блокування і знищення НЗФ. Здебільшого десантні підрозділи застосовувались на розрізаних, нерідко ізольованих напрямках, у відриві від частин і підрозділів головних сил, із високим рівнем самостійності. Головною перевагою застосування десантних підрозділів для українського командування стала необхідність створення гнучкого розосередженого бойового порядку, який би дозволяв вести автономні бойові дії в різних фізико-географічних умовах.

В боях з проросійськими НЗФ, у перші місяці війни на Сході України, воїни-десантники ВДВ ЗС України виявили чимало прикладів звитяги та хоробрості, чимало з них пало смертю хоробрих, захищаючи територіальну цілісність та суверенітет держави.

З кінця серпня 2014 року відповідно до організаційних директив:

80-а окрема аеромобільна бригада приступила до формування 3-го лінійного батальйону який в подальшому був переформований в 122 оаеиб (м.Дружківка) та переданий до складу 81 оаеибр;

95-ї окрема десантно штурмова бригада сформувала 90 одшб (м.ГКостянтинівка) та передала його до складу 81 оаеибр.

25-та окрема повітрянодесантна Дніпропетровська бригада формувала управління для нової – **81-ої окремої аеромобільної бригади** (з місцем дислокації у м.Краматорськ в цілому бригада була сформована до кінця березня 2015 року

пізніше в червні місяці до бригади приєдналась 5 БТГр яка була сформована завдяки ініціативі тодішнього командувача генерала Забродського М.В., першого командира групи полковника Чуйка О.А. та колективу командування, місцем формування був визначений Кременчук, далі Миколаївка Донецької області але остаточним місцем дислокації стала Полтава).

З урахуванням отриманого бойового досвіду та з метою збільшення вогневих спроможностей був сформований **148-й окремий гаубичний самохідний артилерійський дивізіон** (гсадн), що був підпорядкований командиру 81 оаеибр.

В рамках реформування ЗС України, на основі набутого досвіду в ході проведення Антитерористичної операції в окремих районах Донецької та Луганської областей України, 25 листопада 2014 року, офіційно завершилось виведення Командування зі складу Сухопутних військ ЗС України і підпорядкування його Начальнику Генерального штабу – Головнокомандувачу ЗС України.

У 2015 р. Командування Високомобільних десантних військ було передислоковано з м. Києва до м. Житомира.

Командуванню ВДВ ЗС України вдалось централізувати питання підготовки та управління десантними військовими частинами, також було вирішено питання щодо посилення їх бойових спроможностей, внаслідок чого у штаті десантних бригад в 2015 р. з'явилися бригадні артилерійські групи та танкові роти, а на озброєнні з'явилися танки Т-80, САУ та РСЗВ.

Для забезпечення потреби спеціалізованої та видової підготовки підрозділів ВДВ ЗС України, 240 ЦПП (центр підготовки підрозділів) переформовано у **37 ЗВП** (загальновійськовий полігон), та сформовано **199 Навчальний центр ВДВ ЗС України** з подальшим підпорядкуванням його Командувачу ВДВ. Також, для оптимізації забезпечення управління військами, у 2015 р. до складу Високомобільних десантних військ увійшов новий підрозділ – ним став **347-й інформаційно-телекомунікаційний вузол** (м. Житомир).

Для оптимізації управління військовими частинами і підрозділами ВДВ, 3-й окремий польовий вузол зв'язку у 2015 р. був переформований у **135-й окремий батальйон управління**.

Відповідно до Закону України №1420-VIII, прийнятого Верховною Радою України 16 червня 2016 року, Високомобільні десантні війська в Україні.

У 2016 р., після прийняття Закону №1420-VIII від 16 червня 2016 р. було на законодавчому рівні унормовано виведення **Високомобільних десантних військ зі складу Сухопутних Військ Збройних Сил України та визначено їх як окремий рід військ ЗС України.**

В тому ж році до складу Високомобільних десантних військ увійшла **124-та топографічна частина**, а **148 огсадн** було перепідпорядковано Командувачу ВДВ ЗС України.

У 2018 р. Високомобільні десантні війська змінили назву на **Десантно-штурмові війська Збройних Сил України**, відповідно Командування Високомобільних десантних військ ЗС України було перейменовано у **Командування Десантно-штурмових військ ЗС України** (Закон №2396-VIII від 05.04.2018.). Мова йшла не лише про зміну назви. Мінялися і підходи до застосування даного роду військ. Обмежена кількість повітряних засобів доставки (транспортних літаків та вертольотів) визначили ключову роль наземного штурмового компоненту, а наявність бронетанкового озброєння та самохідної і реактивної артилерії підвищили їх бойові спроможності.

Надалі Десантно-штурмові війська ЗС України зазнали низки реорганізаційних заходів. Одною зі змін стало перепідпорядкування у 2018 року 199-му Навчальному центру 37-го загальновійськового полігону. До складу 37 ЗВП також структурно увійшла Школа повітрянодесантної підготовки.

Також у 2018 році була сформована **Комендатура десантного забезпечення** для виконання певних специфічних завдань. Данна Комендатура згодом увійшла до складу 135-го окремого батальйону управління.

Для оптимізації і впорядкування питань логістичного забезпечення Десантно-штурмових військ ЗС України у 2018 р. була сформована **232-га об'єднана база забезпечення**.

Враховуючи досвід ведення бойових дій у 2014-2015 роках, для посилення бойових спроможностей ДШВ ЗС України було сформовано **23 окремий танковий батальйон** (отб) з місцем дислокації у н.п. Великий Кобилін Житомирської області, але з низки обставин та реорганізаційних заходів його було розформовано.

З метою ведення розвідки в інтересах Десантно-штурмових військ ЗС України 29 жовтня 2018 року був створений **132-й окремий розвідувальний батальйон**, з дислокацією у м. Житомир.

27 березня 2020 року посада Головнокомандувача Збройних сил України була відокремлена від посади Начальника Генерального штабу ЗС України згідно зі статтею 8 Закону України «Про Збройні Сили України» у редакції від 21 червня 2018 року та указу Президента України від 27 березня 2020 року. Відповідно, у квітні 2020 року Командування ДШВ ЗС України було підпорядковано Головнокомандувачу ЗС України.

На момент широкомасштабного вторгнення російської федерації в Україну, до складу Десантно-штурмових військ входили 5 бригад, навчальний центр ДШВ ЗС України, а також комплект військових частин і підрозділів забезпечення:

одна повітряно-десантна бригада (25 опдбр), три десантно-штурмові бригади (79, 80 та 95 дшбр), одна аеромобільна бригада (81 оаембр), окремий артилерійський дивізіон (148 огсадн), навчальний центр (199 НЦ) та військові частини і підрозділи забезпечення (132-й окремий розвідувальний батальйон, 135-й окремий батальйон управління, 232-га об'єднана база забезпечення, 347-й інформаційно-телекомунікаційний вузол, 124-та топографічна частина, 25-й гарнізонний будинок офіцерів та 12-й центр забезпечення охорони державної таємниці).

Під час відсічі широкомасштабної російської агресії

З початком широкомасштабного вторгнення російської федерації в Україну 24 лютого 2022 року, військові частини і підрозділи Десантно-штурмових військ одними з перших вступили в бій з агресором практично на всіх напрямках.

Всі військові частини і підрозділи ДШВ ЗС України брали активну безпосередню участь в бойових діях практично у всіх операційних зонах, особливо вони відзначились при обороні м. Миколаєва, діях на Донецькому та Луганському напрямках, участю у Херсонській та Слобожанській контрнаступальних операціях. Під час Слобожанської контрнаступальної операції 80-та одшбр здійснила рейд по тилах противника.

З огляду на отриманий досвід ведення бойових дій, інтенсифікувався процес переозброєння Десантно-штурмових військ ЗС України на сучасні зразки озброєння та військової техніки, отримані в ході міжнародної військово-технічної допомоги.

В той же час, з метою ефективної відсічі широкомасштабного вторгнення переважаючих російських окупаційних військ, у складі Десантно-штурмових військ ЗС України з'явилися нові військові частини.

На початку широкомасштабного вторгнення була створена **71-ша окрема єгерська бригада**. У 2022 році також було сформовано **46-ту окрему аеромобільну бригаду**, **77-му окрему аеромобільну бригаду** (дислокація у м. Кривий Ріг), **170-й окремий батальйон логістики** та **71-й Центр морально-психологічної підтримки**.

На початку 2023 р. на підрозділу 80-ї окремої десантно-штурмової бригади була створена **82-га окрема десантно-штурмова бригада**. На її озброєння надійшла значна кількість західної техніки, що була надана Силам оборони України в рамках міжнародної військово-технічної допомоги. Підрозділи бригади залучались до участі у літньо-осінньому контрнаступі на Запорізькому напрямку, зокрема в районі н.п. Роботине і н.п. Вербова.

На базі 148-го окремого гаубичного самохідно-артилерійського дивізіону у квітні 2023 р. була створена **148-ма окрема артилерійська бригада**. Маючи на озброєнні сучасні артилерійські системи, такі як М777 та САУ CAESAR, «Боги війни» Десантно-штурмових військ брали участь у найзапекліших боях на Донбасі та на Запорізькому напрямку.

Того ж 2023 року був сформований **27 навчально-бойовий загін**, а у подальшому його було переформовано у **78 окремий десантно-штурмовий полк**.

Також для підвищення спроможностей інженерного забезпечення Десантно-штурмових військ ЗС України, був сформований **33-й окремий інженерний батальйон**.

В кінці 2023 р. для оптимізації бойового управління військовими частинами і підрозділами Десантно-штурмових військ ЗС України було сформовано в м. Житомирі **Управління 7 корпусу десантно-штурмових військ** та **87-й окремий батальйон управління**.

Набуття бойовими діями позиційного характеру, скорочення кількості засобів доставки десанту (вертольотів та літаків), насиченість переднього краю засобами ППО (що ускладнювало дії авіації), вплинули і на характер застосування Десантно-штурмових військ ЗС України. Завдяки наявності важкого артилерійського та бронетанкового озброєння на озброєнні підрозділів ДШВ, вони здебільшого застосовувались по аналогії з механізованими військовими частинами і підрозділами Сухопутних військ, в основному під час оборонних і наступальних дій.

З метою відзначення високого професіоналізму, бойових заслуг, мужності та відваги особового складу військових частин Десантно-штурмових військ ЗС України та з нагоди Дня Десантно-штурмових військ ЗС України, Президентом України 21 листопада 2023 р. було присвоєно почесні найменування:

80-а окрема десантно-штурмова бригада – «**Галицька**»; 81-ша окрема аеромобільна бригада – «**Слобожанська**»; 95-та окрема десантно-штурмова бригада – «**Поліська**»; 79-а окрема десантно-штурмова бригада - «**Таврійська**».

Раніше почесним найменуванням «Січеславська» (Указ Президента України № 414/2021 від 23.08.2021 р.) була відзначена 25-та окрема повітряно-десантна бригада (відповідно, Указ Президента України від 16 липня 2002 р. № 654 “Про присвоєння почесного найменування "Дніпропетровська" 25 окремих повітрянодесантній бригаді Сухопутних військ Збройних Сил України” визнано таким, що втратив чинність).

З метою гідного вшанування мужності та героїзму, виявлених під час захисту державного суверенітету, незалежності та територіальної цілісності України, Президентом України нагороджено почесною відзнакою «За мужність та відвагу» наступні військові частини та підрозділи Десантно-штурмових військ ЗС України:

7 бригад Десантно-штурмових військ: 25 опдбр, 79 одшбр, 80 одшбр, 81 оаебр, 95 одшбр (28.06.2022 р.) , 46 оаебр, 71 оегбр (06.12.2022 р.) ;

окремі підрозділи (військові частини): 122-й окремий аеромобільний батальйон 81 оаебр (17.11.2022 р.); 132-й окремий розвідувальний батальйон (17.11.2022 р.) ; 13-й окремий десантно-штурмовий батальйон імені Героя України полковника Тараса Сенюка 95 одшбр (17.11.2022 р.); 90-й окремий аеромобільний батальйон імені Героя України старшого лейтенанта Івана Зубкова 81 оаебр (17.11.2022 р.); 3-тя батальйонна тактична група 80 одшбр (17.11.2022); 148-й окремий гаубичний самохідно-артилерійський дивізіон (17.11.2022).

Станом на 2024 рік Десантно-штурмові війська ЗС України – окремий рід військ ЗС України, чисельність яких зросла в рази (особливо зважаючи на кількісні показники: близько 6 тис. до 2014 р. та близько трьох десятків тисяч у 2023 р.), а до складу прославленого роду військ входить більше двох десятків військових частин.

Склад Десантно-штурмових військ Збройних Сил України в період з 2017 року по теперішній час

№ з/п	Період	Найменування підрозділу	Емблема	Місце дислокації (формування)	Гасло
1	з 2018 по т.ч.	Командування Десантно-штурмових військ		м. Житомир	“Завжди – перші!”
2	з 2023 по т.ч.	Управління 7-го корпусу Десантно-штурмових військ		м. Житомир	—
3	з 07.2002 по 08.2021	25-та окрема повітрянодесантна Дніпропетровська бригада		м. Гвардійське, Дніпропетровська обл.	“Незгасне десанту полумя слави!”
	з 08.2021 по т.ч.	<i>почесне найменування:</i> 25-та окрема повітрянодесантна Січеславська бригада			
4	з 2016 по 11.2023	79-та окрема десантно-штурмова бригада		м. Миколаїв	“В єднанні – сила”
	з 11.2023 по т.ч.	<i>почесне найменування:</i> 79-та окрема десантно-штурмова Таврійська бригада			
5	з 2016 по 11.2023	80-та окрема десантно-штурмова бригада		м. Львів	“Сталеві леви, загартовані в боях!”
	з 11.2023 по т.ч.	<i>почесне найменування:</i> 80-та окрема десантно-штурмова Галицька бригада			

№ з/п	Період	Найменування підрозділу	Емблема	Місце дислокації (формування)	Гасло
6	з 2016 по 11.2023	95-та окрема десантно-штурмова бригада		м. Житомир	“Сила, Відвага, Честь!”
	з 11.2023 по т.ч.	<i>почесне найменування:</i> 95 окрема десантно-штурмова Поліська бригада			
7	з 2014 по 11.2023	81-ша окрема аеромобільна бригада		м. Краматорськ	“Народжені перемагати”
	з 11.2023 по т.ч.	<i>почесне найменування:</i> 81 окрема аеромобільна Слобожанська бригада			
8	з 03.2022 по т.ч.	46-та окрема аеромобільна бригада		смт.Головине, Житомирська обл.	“Шлях честі!”
9	з 2022 по т.ч.	71-ша окрема єгерська бригада		м. Кременчук	“Де ми – там слава і воля!”
10	з 2022 по т.ч.	77-ма окрема аеромобільна бригада		м. Кривий Ріг	“Люті, коли спровоковані!”
11	з 2013 по 2023	3 БТГр 80 оаембр		м. Чернівці	“Безстрашні та вірні!”
	з 2023 по т.ч.	82-га окрема десантно-штурмова бригада			
12	з 2014 по 2023	148-й окремий гаубичний самохідно-артилерійський дивізіон		м. Житомир	“Вогонь запеклих не пече”
	з 2023 по т.ч.	148-ма окрема артилерійська бригада			“Полум’я перемоги”
13	з 04.05.2023	27-й навчально-бойовий загін		смт.Городок, Житомирська обл.	“Не важливо де! Важливо з ким!”
	з 05.10.2023 по т.ч.	78-й окремий десантно-штурмовий полк			
Навчальні військові частини та підрозділи					
15	з 02.2015 по т.ч.	199-й навчальний центр		м. Житомир	“Вчись перемагати”
Військові частини та підрозділи забезпечення					
16	з 2018 по т.ч.	232-га об’єднана база забезпечення		с. Рахни, Вінницька обл.	—

№ з/п	Період	Найменування підрозділу	Емблема	Місце дислокації (формування)	Гасло
17	з 2016 по т.ч	124-га топографічна частина		м. Житомир	—
18	з 03.2015 по т.ч.	135-й окремий батальйон управління		м. Житомир	—
19	з 2018 по т.ч.	132-й окремий розвідувальний батальйон		м. Житомир	“Раніше за перших!”
20	з 10.2023	157 командно-розвідувальний пункт		м. Житомир	
21	з 2022 по т.ч.	170-й окремий батальйон логістики		м. Коростишів	“Вчасно та якісно”
22	з 2023	33-й окремий інженерний батальйон		м. Житомир	“Попереду перших!”
23	з 2015 по т.ч.	347-й інформаційно-телекомунікаційний вузол		м. Житомир	—
24	з 2022 по т.ч.	71-й Центр морально-психологічної підтримки	—	м. Житомир	—
25	з 2023 по т.ч.	87-й окремий батальйон управління	—	м. Житомир	—
26	з 2015 по т.ч.	12-й центр забезпечення охорони державної таємниці	—	м. Житомир	—
27	з 2019 по т.ч.	25-й гарнізонний будинок офіцерів Десантно-штурмових військ	—	м. Житомир	—
28	з 06.2023 по т.ч.	5-й гарнізонний будинок офіцерів Десантно-штурмових військ	—	м. Гвардійське, Дніпропетровська обл.	—

За роки незалежності України, командувати та розвивати елітний рід військ (Аеромобільні, а згодом Високомобільні та Десантно-штурмові війська) випала честь найкращим командирам десантникам – гідним представникам Збройних Сил України.

КЕРІВНИЙ СКЛАД

Начальники управління Аеромобільних військ Сухопутних Військ Збройних Сил України

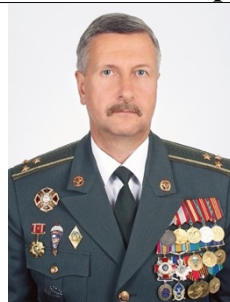
1992–1993
полковник
Савченко

Віктор Олексійович

1993–1998
генерал-майор
Раєвський

Віталій Анатолійович

1998–2005
полковник
Якубець

Іван Миколайович

2006–2012
полковник
Лісовий

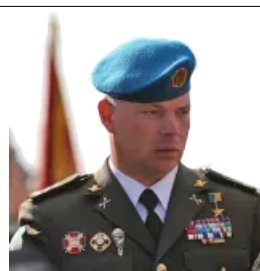
Сергій Гурійович

Командувачі Високомобільних десантних військ Збройних Сил України

2012–2014
полковник
Швець

Олександр Миколайович

12.2014–05.2018
генерал-майор
Забродський

Михайло Віталійович

Командувачі Десантно-штурмових військ Збройних Сил України

05.2018–08.2019
генерал-лейтенант
Забродський

Михайло Віталійович

08.2019–07.2021
генерал-лейтенант
Мойсюк

Євген Георгійович

08.2021–02.2024
генерал-майор
Миргородський

Максим Вікторович

02.2024 – п.т.ч.
бригадний генерал
Скибюк

Ігор Анатолійович